

Posudek oponenta habilitační práce

Vysoká škola	Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta	Právnická fakulta
Habilitační obor	3. 4. 11. občianske právo
Uchazeč	JUDr. Marianna Novotná , Ph.D.
Pracoviště	Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta
Habilitační práce	Zodpovednosť prevádzkovateľa ubytovacích služieb za vnesené veci (/Český pohľad)
Oponent	Prof. JUDr. Jan Hurdík , DrSc.
Pracoviště	Právnická fakulta Masarykovy univerzity Brno

Na shora uvedenou habilitační práci uchazečky předkládám jako oponent jmenovaný předsedou vědecké rady a děkanem Právnické fakulty Komenského univerzity v Bratislavě dne 14. 8. 2017 pod č. OVDŠ 695/2017 B II/2 tento posudek:

I.

Habilitační práce je předložena k posouzení v podobě samostatně zpracovaného habilitačního díla na shora označené téma. Po posouzení obsahu práce konstatuji, že práce v podobě, ve které je předložena jako habilitační spis, přináší nové vědecké poznatky a je tudíž způsobilým podkladem habilitačního řízení.

Uchazečka a její dílo jsou spjata s koncepčním a inovativním vědeckým výzkumem a s tím spojenými aktivitami jejího mateřského pracoviště na Právnické fakultě Trnavské univerzity, jehož výsledky vzbuzují oprávněnou pozornost v odborné civilistické obci stejně na Slovensku, jako v evropském měřítku. Autorka je pevnou součástí tohoto týmu a osvědčuje svou odbornou erudici jak v týmové práci na projektech svého pracoviště i mimo něj, tak jako samostatná tvůrčí osobnost ve svém oboru.

Pro svou habilitační práci zvolila téma, které demonstruje šíři jejího vědeckého potenciálu a metodik, v jejichž rámci dokáže zpracovat právě tak témata obecná, vyžadující koncepční teoretické a systémové, často mezioborové přístupy, jako témata na pohled dílčí, vysoce koncentrovaná do úzkého legislativního segmentu a vyžadující – mají-li být zpracována na ploše habilitační práce – skutečně hlubokou analytickou práci.

Předložená habilitační práce patří do druhé skupiny témat: Autorka zvolila jako předmět svého zájmu parciální, legislativně do čtyř paragrafů (§ 2946-2949 českého občanského zákoníku 2012) soustředěný institut odpovědnosti za škodu na vnesené věci. Tento rys její habilitační práce má své *ratio* jak z pohledu zvolených metod, rozsahu a obsahu práce, tak z pohledu jejího odborného srovnávacího zájmu, který je evidentně zaměřen do oblasti germanofonních civilistických úprav, zejména pak německého BGB. Autorce zjevně vyhovuje metoda precizní analýzy, hluboké a současně v přiměřené míře srovnávací a systémové, tak typické zejména pro německé „Professorenrecht“. Vzhledem k tomu, že u posuzované (české – k tomu viz dále) legislativní úpravy jsou předmětem posouzení mj. „právní implantáty“ z německého civilního závazkového práva, jde o synergii metod, zdrojů a dalších faktorů, které autorce umožnily komplexní a přesný vhled do problematiky, do její transparentní tváře i jejího pozadí, které nemusí být vždy zřejmé, hraje však

mimořádně významnou roli právě v situaci, do které se česká civilistika dostala v důsledku užití košatých legislativních metod zákonodárce a která může komplikovat aplikaci a interpretaci nové právní úpravy. Častým jevem, který se v oblasti právního implantátu vyskytuje, jsou odchylky originálního zdroje a implantátu, vyvolávající pochybnosti o skutečném úmyslu zákonodárce, ergo zda užít argument podobnosti či *a contrario*, pochybnosti o uplatnění standardních nástrojů systémově strukturního výkladu (např. identifikace obecného a speciálního ustanovení) apod.

Dalším rysem tématu, který padne do oka, je oblast zájmu autorky, tj. „Český pohled“ na institut odpovědnosti za škodu na vnesené věci. Z práce je zřejmé, že český pohled se neváže k hodnotícímu subjektu, nýbrž k předmětu hodnocení. Pokud by šlo u subjektivně pojaté hledisko, pak (s nadsázkou) by práce mohla spíše nést v titulu označení „česko-německý pohled“, vyjadřující převažující argumentaci k otázkám tématu, pocházející subjektivně z německých zdrojů, s využitím především velmi bohaté německé odborné literatury, resp. judikatury. Ať tak nebo tak, faktem zůstává, že autorka se v práci ujala hostování v české civilistické odborné literatuře a tuto posuzuje z pohledu, jak sama v závěru práce uvádí, „ptačí perspektivy“ (s. 165). Při posouzení práce se ukazuje, že autorka tuto – z hlediska kombinace pro ni nikoli domácích zdrojů – koncepci práce zvládla a navíc získala výhodu nezaujatého pozorovatele, což jí umožňuje dospívat k odborným závěrům k jednotlivým řešeným otázkám „*sine ira et studio*“. Autorka tento přístup objasňuje s poněkud odlišnými subjektivními akcenty v „předhovoru“ práce na s. 6-7. Ačkoli v této pasáži označuje za jeden z motivů hledání inspirace a využitelnost dosažených řešení v českém OZ 2012 i pro slovenskou úpravu, tyto konkrétní česko-slovenské inspirace (např. návrhy pro slovenské právo *de lege ferenda*) v práci prakticky úplně potlačuje a ve svých závěrech zůstává na pozici českého řešení *de lege lata* a jeho kritické analýzy.

II.

Metodicky je podoba práce a její výsledky průnikem zejména dvou základních přístupů. První, kterým je nepochybně detailní analýza, resp. systémová analýza, je prvoplánový a autorka se na něj výslovně odvolává (s. 2). Vedle něj si téma a zdroje, z nichž bylo nutno čerpat, zejména z hlediska využívání „právních transplantátů“ (přesněji zde spíše legislativních transplantátů, ne vždy s vazbou na průvodní odbornou literaturu) z německého BGB, vynutilo jako paralelní metodu velmi masivní čerpání zejména z německých zdrojů, což by vedlo k úvahám o povaze práce jako srovnávací studie. V autorčině pojetí však nejde o standardní komparatistiku: německé a další zdroje využívá velmi rozsáhle a přirozeně, vedle skromnějších pramenů českých a jiných, a pracuje s nimi způsobem, který na mnoha místech stírá fakt, že jde o zdroje z oblasti cizího práva. Čtenář má ovšem z textu a citací dostatek vodítek, aby si sám identifikoval prameny českého soukromého práva (viz § 9 – 13 OZ 2012).

Za pozornost stojí, že autorka metodicky a systematicky respektuje historickou kontinuitu, resp. diskontinuitu vývoje tématu a historické prameny, z nichž vzniklo a vyvíjelo se, současně však hledá aktuální odůvodnění, do jaké míry historické determinanty ospravedlňují uplatnění přísnější odpovědnosti hostinských v současné společnosti.

III.

Obsahově je práce zaměřena na dosažení cílů, které autorka formuluje v abstraktu, „predhovoru“ a úvodu práce: Chce detailní a systémovou analýzou tématu přispět k řešení nevyváženého postavení odpovědnosti ubytovatele za škodu na vnesených věcech v kontextu nárůstu odborné literatury v oblasti cestovního ruchu (s. 6), jakož i identifikovat a zmapovat možné zdroje pro slovenskou probíhající rekodifikaci občanského zákoníku. Následně v úvodu práce (s. 16n.) nacházíme formulovány výzkumné otázky, které si autorka kladla a které řeší. Tyto jsou rozděleny do tří skupin, kterým odpovídá do jisté míry i struktura práce:

- 1) Koncepční a systematické změny ve strukturách deliktního práva a jejich dopad na § 2946 n. OZ 2012;
- 2) posouzení změn a odlišností úpravy OZ 2012 ve srovnání s dosavadní českou úpravou a ve srovnání se zdroji použitých právních implantátů;
- 3) právní zachycení a regulace nových jevů ekonomického života současnosti ve vazbě na odpovědnost za vnesené věci.

Všechny dílčí otázky jsou řešeny systematicky a z hlediska jejich významu lze jen obtížně nalézt jádro práce. Práce je koherentní, metodicky i obsahově provázaná. Bohatost odborných poznatků a dílčích závěrů z textu práce bylo obtížné koncentrovat do závěru práce, který není vyčerpávající a obsahuje – jak sama autorka konstatuje – pouhou skicu řešení, k nimž v práci dospívá.

Autorka je vědecky korektní a pragmatická a k problémům a otázkám, vyplývajícím z právní úpravy, na něž v práci naráží, zaujímá konstruktivní, pozitivní přístup, primárně hledající praktická, funkční řešení, současně však řešení doktrinálně čistá a oproštěná od předpojatosti (viz též výše). Její závěry jsou jen výjimečně kategorické; zpravidla hledá východiska, nikoli konfrontaci.

IV.

Práce je systematicky uspořádána – včetně úvodu a závěru – do devíti základních kapitol. Z nich kapitola druhá vytváří východiskový teoretický rámec pro následující analýzu jednotlivých znaků a podmínek odpovědnosti včetně výjimek za škodu a uplatnění náhrady škody na vnesených věcech, kterou obsahují kapitoly 3 – 8.

K jednotlivým částem, kapitolám a tezím práce:

- Za trefnou považuji formulaci autorky na s. 7, řádek 3: „Slovensko čelí...výzvě rekodifikace..“. Reálný vývoj poslední doby skutečně naznačuje, že Slovensko je spíše vůči myšlence rekodifikace mentálně rezervováno, než by jí vycházelo vstříc.
- S. 7: Autorka v práci užívá termínu „odpovědnost za škodu“, který se snaží OZ 2012 ve svém terminologickém aparátu potlačit. V této snaze autorku podporují: Odpovědnost sice není zcela kompatibilní s římskoprávními koncepty, k nimž se OZ 2012 vrací, představuje však moderní terminologický svorník celého souboru společenských věd, rozvíjených od poloviny 19. století, mající svou vlastní strukturu a funkci a způsobilý přijímat a vyjadřovat výzvy současnosti. Přesto však tato autorčina „cesta proti proudu“ může představovat riziko: odpovědnost, jak ji přijímá K. Eliáš, tedy jako komplexní konstrukt a povinnost k náhradě škody k sobě mají poměrně daleko.
- Na s. 19 autorka poukazuje nepřímě na koncept tzv. flexibilního systému práva, rozpracovaný v 50. letech 20. století W. Wilburgem, usilující o plynulé prolínání koncepcí a právních konceptů, který našel odraz i v projektu evropského TORT Law. Uvedený přístup však podle mého názoru má i druhotný efekt, vedoucí

k rozmělnění strukturálně systémového uspořádání práva, ke ztrátě kontur jeho částí, ergo ke snížení jeho funkčnosti.

- Na s. 20 se autorka dotýká spíše opatrně systémově problematického ustanovení § 2895. Ukazuje se i v tomto kontextu, že v OZ 2012 chybí důslednost při formulaci jednotlivých speciálních ustanovení o náhradě škody, z jejichž textu nelze dovodit, zda jde o ustanovení, která má na mysli § 2895.
  - Na s. 29n. se autorka zabývá otázkou smluvní či mimosmluvní povahy odpovědnosti ubytovatele za škodu na vnesených věcech. V kontextu autorčiných konstruktivních návrhů řešení dávám k úvaze hybridní pojetí této odpovědnosti jako *eo ipso* deliktní, jejíž podmínky vyplývají z deliktní konstrukce § 2946n. OZ 2012, avšak ve vazbě na smluvní základ ubytování jako odpovědnost vůči smlouvě o ubytování akcesorická, jejíž jedna z podmínek (vznik statusu „ubytovaného“) se odvozuje od smluvního základu ubytování.
  - V souvislosti s citací práce F. Melzera o povinnostech vyplývajících z „ochranného rámce smlouvy“ odkazují na publikaci: ŠILHÁN, J., *Právní následky porušení smlouvy v novém občanském zákoníku*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, 559 stran, ISBN 978-80-7400-544-2, která poměrně široce tento – původně německý – koncept rozpracovává v podmínkách českého práva.
  - Na s. 53n. se autorka zabývá odlišením nájmu a ubytování. V kontextu s jí předloženými znaky vzájemného odlišení se pokus o legislativní definici v § 2326, která charakterizuje ubytování jako přechodný nájem, nejeví jako výstižný.
  - Z hlediska logiky tezí a závěrů na s. 59-61 a 61n. se mi do jisté míry ztrácí obsahové a argumentační propojení mezi posouzením hlavní a vedlejší činnosti ubytovatele v subkapitole 3.5 a speciální situací hlavních a vedlejších činností u lodí, vlaků aj.
  - Na s. 119-121 se v rámci subkapitoly 6.2.1 autorka nezmiňuje o důvodech vyloučení odpovědnosti za živá zvířata, ačkoli důvodům vyloučení vozidel a věcí v nich věnuje tři strany.
  - Autorka na s. 128-140 na jedné straně provádí komparativní a teleologický výklad obsahu náhrady škody ve prospěch širšího pojetí škody, na druhé straně však činí závěr ve prospěch úzkého pojetí škody skutečné na věci s argumentací doslovným formálním výkladem § 2946 odst. 1 OZ 2012. Tento závěr mne trochu překvapil v kontextu opakovaných autorčiných pochybností o souladu skutečného záměru zákonodárce s užitými zákonnými formulacemi (viz s. 134).
  - Na s. 153 u výkladu vyloučení limitace škody při způsobení škody ubytovatelem autorka na jedné straně vyžaduje jednání ubytovatele jako jedinou příčinu vzniku škody, na druhé straně však uvádí příklady, které se pro tuto tezi nejeví přílehlavé.
- Celkově lze shrnout, že práce je komplexním a kvalifikovaným zpracováním zvolené tematiky. Připomínky v tomto posudku svědčí o inspirativnosti a kvalitě práce a její otevřenosti diskusi a dalšímu vývoji.

V.

Hodnocení formálních parametrů práce:

Práce je rozsahem, uspořádáním a dalšími formálními znaky v souladu s požadavky kladenými na habilitační práce. Soubor zdrojů, ze kterých autorka vychází, je v rámci rozsahu tématu reprezentativní. Oceňuji zejména orientaci v německé odborné literatuře a judikatuře.

Svým stylem a jazykem je práce jako celek vytříbená a pečlivě koncipovaná, formulace jsou jasné a práce se velmi dobře čte. O pečlivosti zpracování práce svědčí, že v ní prakticky nejsou překlepy a chyby.

VI.

Díky svým parametrům, především autorčině znalosti šíře i hloubky tematiky a díky její schopnosti objektivně reflektovat její historický vývoj, současnou realitu i stav a výhledy vývoje, avšak současně i díky způsobilosti identifikovat a hledat řešení sporných míst tématu, je práce kvalifikovaným a současně věrným odrazem současného stavu tématu, problémů a možností jejich řešení.

Práce současně ukazuje autorčiny schopnosti didaktické, zejména svým přehledným uspořádáním látky a její prezentací.

Při celkovém hodnocení konstatuji, že práce je svým odborným zaměřením i svou odbornou úrovní a šíří a hloubkou záběru přínosná nejen pro právní vědu, ale vzhledem k situaci, v níž je práce předkládána, i přímo pro možnosti legislativního rozvoje i právní výkladové praxe.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce:

Autorka necht' vyjádří svou představu o budoucím vývoji institutu odpovědnosti za škodu na vnesených věcech, zejména o změnách podmínek pro jeho uplatnění v současné podobě.

Výslovný závěr posudku oponenta:

Habilitační práce JUDr. Marianny Novotné, Ph.D. *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Občianske právo

Brno, 25. 08. 2017

Jan Hurdík